

PRIPOROČILA ODLOČEVALCEM

**ALI SO INŠPEKCIJSKI POSTOPKI
RES TRANSPARENTNI IN
UČINKOVITI?**

ALI SO INŠPEKCIJSKI POSTOPKI RES TRANSPARENTNI IN UČINKOVITI?

November 2015

Transparency International Slovenia je nevladna, neodvisna in neprofitna organizacija. Naš namen uresničujemo z razvojem in izvajanjem preventivnih programov za ozaveščanje javnosti o potrebah po visoki ravni integritete v družbi, objektivnem ugotavljanju dejanskega stanja etike, integritete in korupcije v Republiki Sloveniji ter pogojih za to. Transparency International Slovenia je uradni partner organizacije Transparency International (TI).

Transparency International je največja mednarodna organizacija za boj proti korupciji na svetu. Po svetu ima več kot 100 samostojnih partnerjev in mednarodni sekretariat v Berlinu. Transparency International povečuje ozaveščenost o škodljivih učinkih korupcije in sodeluje z vladami, s podjetji in z nevladnimi organizacijami, njena namena pa sta razvoj in izvajanje učinkovitih ukrepov za spopadanje s korupcijo.

Supported [in part] by a grant from the Foundation Open Society Institute in cooperation with the Think Tank Fund of the Open Society Foundations.

Co-funded by the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union. This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors, and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ALI SO INŠPEKCIJSKI POSTOPKI RES TRANSPARENTNI IN UČINKOVITI?

Založnik in izdajatelj: Transparency International Slovenia – Društvo Integriteta

Uredila: Simona Habič

Avtorji:

Andreja Mrak, pravna svetovalka

Simona Habič, vodja zagovorništva

Sebastijan Peterka, projektni asistent

Transparency International Sekretariat:

Mariya Gorbanova

Naklada: 400

Ljubljana, november 2015, 1. natis

Gradivo je lektorirano.

© Transparency International Slovenia 2015, Ljubljana. Vse pravice so pridržane. Ponatis v celoti ali v delih je dovoljen s pogojem, da avtorske pravice ostanejo v lasti Transparency International Slovenia. Nobenega ponatisa bodisi v celoti bodisi v delih ni dovoljeno prodajati, razen če je vključeno v druga dela.

Omejitev odgovornosti

Prizadevali smo si za pravilnost podatkov v tem dokumentu. Za vse informacije znotraj dokumenta je verjeti, da so resnične. Kljub vsemu TI Slovenia ne more prevzeti odgovornosti za posledice uporabe dokumenta za druge namene in v drugih kontekstih. Priporočila odražajo mnenje TI Slovenia in ne predstavljajo stališč tistih, ki so navedeni, citirani ali intervjuvani, razen če je to posebej navedeno.

Izvedba tega projekta je sofinancirana s strani Evropske komisije. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

KAZALO VSEBINE

POVZETEK.....	8
PRIPOROČILA.....	9
UVOD.....	10
PODATKI O PRIJAVAH IN UVEDENIH INŠPEKCIJSKIH POSTOPKIH MORAJO BITI JAVNI ...	11
Pravni okvir.....	11
Povratno informacijo o uvedbi inšpekcijskega postopka prijavitelj dobi le na izrecno zahtevo	11
Javnost nima dostopa do sistematično prikazanih podatkov o prijavah in odločitvah o uvedbi postopkov inšpekcijskega nadzora	12
V praksi	13
Priporočila	15
BOLJŠE OBVEŠČANJE JAVNOSTI O UGOTOVITVAH INŠPEKCIJSKEGA NADZORA.....	16
Pravni okvir.....	16
V interesu širše javnosti je, da je obveščena o kršitvah predpisov.....	16
Namesto sistematične in proaktivne objave dostop po ZDIJZ	16
V praksi	17
Priporočila	19
ZAKLJUČEK.....	20

POVZETEK

TI Slovenia zaznava sistemske pomanjkljivosti glede trenutne zakonske podlage, ki ureja delo inšpekcijskih služb in inšpekcijskih postopkov. Zato pozivamo k večji transparentnosti s proaktivno objavo informacij, torej z enostavno, pregledno in sistematično javno objavo informacij o prejetih prijavih, uvedenih postopkih in izrečenih ukrepih v konkretnih zadevah. Ugotavljamo, da je inšpekcijski nadzor za posameznike in širšo javnost nepregleden in zato pogosto tudi neučinkovit. Z analizo zakonodaje in primerov iz prakse podajamo rešitve in priporočila za takojšnje ukrepanje.

Nadzor nad spoštovanjem zakonov in predpisov je bistvo pravne varnosti in pravne države. Zato je zelo pomembno, da so mehanizmi nadzora učinkoviti. Inšpekcijski nadzor je najbolj neposredna oblika nadzora nad tem, kako zavezanci spoštujejo predpise (fizične in pravne osebe, med njimi državni organi, organi lokalne samouprave in druge pravne osebe javnega prava). Zato je še toliko bolj pomembno, da je izvajanje inšpekcijskega nadzora transparentno, učinkovito, da se v postopkih spoštuje pravo in da inšpekcijske službe zagotavljajo hiter odziv. Le tako se lahko zagotovi ustrezno stanje reda in sožitja v skupnosti in dvigne zavedanje za spoštovanje predpisov. S tem spodbudimo dejavno sodelovanje državljanov pri upravljanju zadev javnega pomena in zagotovimo podporo javnosti institucijam pravne države.

Priporočila se nanašajo na postopke inšpekcijskih nadzorov. Nepravilnosti smo zaznali glede dostopa do podatkov o prijavih, (ne)uvedbe postopkov ter javnosti odločb in sklepov inšpektorjev.

Pregledni podatki o prejetih prijavih in odločitvah o (ne)uvedenih inšpekcijskih postopkih so bistveni za zagotavljanje njihove transparentnosti, preprečevanje korupcije in za učinkovit nadzor javnosti nad uvedbo postopkov. Nepravilnosti in kršitve predpisov lahko prijavi vsakdo. Inšpektor mora obravnavati vsako prijavo, ali bo inšpekcijski postopek dejansko začel, pa presoja sam. Prijavitelja mora o uvedbi inšpekcijskega postopka na njegovo izrecno zahtevo zgolj obvestiti. Ugotavljamo, da prijavitelj žal ne more vložiti pritožbe, če z vsebino in načinom obvestila ni zadovoljen, ker ni stranka v postopku, čeprav so podatki o prijavih in (ne)uvedenih postopkih javni že po Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ).¹ Zato pozivamo k njihovi proaktivni objavi in da se z zakonom določi, da so javni.

Odločbe in sklepi inšpektorjev so po ZDIJZ načeloma javni. Kljub temu pa jih po Zakonu o inšpekcijskem nadzoru (ZIN)² prejmejo le tisti, pri katerih je bil inšpekcijski nadzor opravljen, in osebe, katerih koristi ali položaj je z ukrepom inšpektorja neposredno prizadet. Prijavitelj kršitve predpisa je, in to zgolj če tako izrecno zahteva, upravičen le do obvestila o ukrepih inšpektorja. Takšna ureditev je očitno nesmiselna, dostopanje do odločb in sklepov inšpektorjev na podlagi informacij javnega značaja pa predstavlja časovno, administrativno, pravno, lahko pa tudi finančno oviro. Zato je z zakonom treba omogočiti proaktivno transparentnost – enostavno in sistematično javno dostopnost teh dokumentov.

1 Pravno-informacijski sistem (2003): *Zakon o dostopu do informacij javnega značaja*, 24/03, 61/05, 96/05, 109/05, 113/05, 28/06, 51/06 – UPB2, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14 in 19/15 – odl. US. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3336> [12. 10. 2015].

2 Pravno-informacijski sistem (2002): *Zakon o inšpekcijskem nadzoru*, 43/07 – UPB in 40/14. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3209> [12. 10. 2015].

PRIPOROČILA

Za izboljšanje transparentnosti in učinkovitosti inšpekcijskega nadzora z namenom zagotavljanja dejavnega sodelovanja državljanov, nadzora delovanja upravnih organov, transparentnosti porabe javnih sredstev ter odločanja v inšpekcijskih postopkih TI Slovenia priporoča:

1. Vlada kot predlagatelj naj s področnim ministrstvom pripravi ustrezen rešitev za zagotavljanje javnosti podatkov o inšpekcijskem delu in postopkih. Če ne gre drugače, naj to uredi s predlogom za spremembo Zakona o inšpekcijskem nadzoru, in sicer tako, da bo podatek, ali je bil v konkretni zadevi, tudi na podlagi prejete prijave, uveden inšpekcijski postopek, dostopen javnosti prek spletne aplikacije. Prav tako naj predpiše javnost takšnih podatkov, razen tistih, ki so kot izjeme določeni v Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja, ali pa naj uvede zakonsko obveznost, da mora inšpektor v primeru neuvedbe inšpekcijskega postopka odločitev zapisati s pisnim obrazloženim sklepom, zoper katerega ni pritožbe.
2. Ministrstva in inšpektorati naj izvedejo akcijo osveščanja javnosti o pravicah prijaviteljev in strank v inšpekcijskih postopkih ter kdaj in kako se ti lahko pritožijo zoper odločitve in ukrepe inšpektorjev v posameznih zadevah inšpekcijskega postopka.
3. Vlada kot predlagatelj oziroma področno ministrstvo naj izrecno določi, če ne gre drugače s spremembo Zakona o inšpekcijskem nadzoru, da so odločbe in sklepi, ki jih v upravnem in prekrškovnem postopku izda inšpektor, javni in objavljeni na spletu v strojno berljivi obliki, vključno s statistiko prejetih in obravnavanih prijav oziroma zadev (z izjemo podatkov, ki so kot izjeme opredeljeni v Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja).

UVOD

V Sloveniji upravni organi, med katere sodijo tudi inšpekcije, po 120. členu Ustave³ opravljajo svoje delo samostojno in v okviru zakonov. Proti njihovim odločitvam in dejanjem je zagotovljeno sodno varstvo pravic in zakonitih interesov državljanov. To je bistveno za varstvo javnega interesa in pravnih koristi posameznikov, predvsem pa za vzpostavljanje učinkovitega nadzora nad delom inšpekcij v praksi, mehanizmov integritete in odgovornosti inšpekcij ter za transparentnost njihovega poslovanja ter odločanja. Ta področja so namreč po ugotovitvah analize Nacionalni sistem integritete (NIS)⁴, ki jo je pripravil TI Slovenija, v praksi upravnih organov še vedno premalo razvita, čeprav so kot mehanizem zagotavljanja spoštovanja predpisov še vedno ključna za vzpostavljanje višje ravni integritete v družbi in za boj proti korupciji, ki je v Sloveniji še vedno velika težava.⁵

Glavni cilj ZIN je zagotoviti varstvo zakonitih interesov državljanov, javnega interesa in pravnih koristi posameznikov, ki so jim bili priznani z zakoni, hkrati pa omogočiti učinkovit in transparenten sistemski nadzor nad spoštovanjem predpisov. Da bi postal inšpekcijski postopek kakovosten servis za državljane, bi moral omogočati javnost delovanja in dostopnost informacij o uvedenih postopkih ter ugotovitvah inšpekcijskih nadzorov. Spodbujati bi moral dejavno sodelovanje zainteresirane javnosti, posameznikov, nevladnih organizacij, medijev, gospodarskih subjektov in drugih. Glede na analizo primerov ugotavljamo, da žal inšpekcijski postopki pri nas tega ne zagotavljajo. Ugotovitve inšpektorja v inšpekcijskem postopku ne vplivajo samo na stranko kot zavezanca, temveč posredno tudi na javnost in njen nadzor nad delom inšpektorja. Ustrezno obveščanje javnosti, vseh vključenih in prizadetih zaradi inšpekcijskih postopkov in določitev njihovega ustreznega statusa v postopkih ter javna in proaktivna objava informacij so zato še posebej v javnem interesu. Pomembni pa so tudi z vidika varstva pravic oseb kot tudi za zagotovitev spoštovanja predpisov, tako v smislu represivnega kot preventivnega vidika delovanja inšpekcij in državne uprave. Javna in proaktivna objava informacij pa je ključna tudi z vidika spremljanja in nadziranja kakovosti delovanja in konsistentnosti odločanja inšpekcij in državne uprave.

Z namenom zagotavljanja spoštovanja predpisov in preprečevanja korupcije predstavljajo priporočila TI Slovenia pomembne ugotovitve in kličejo po spremembi zdajšnje ureditve inšpekcijskih postopkov. Ob upoštevanju podanih priporočil bo inšpekcijski nadzor bolj transparenten, učinkovit in kakovosten servis za državljane. Obenem bo nadzor širše javnosti in udeleženi v inšpekcijskih ukrepih enostavnejši in bolj učinkovit, reševanje in pomoč prijaviteljem korupcije pa bolj uspešna.

3 Državni zbor (2015) *Ustava*. Dostopno na: <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/Politici/Sistem/URS/besedilo> [12. 10. 2015].

4 Habič, S. Ur. (2012) *Nacionalni sistem integritete*. Dostopno na: http://nis.integriteta.si/images/pdf/knjiga_integriteta_2012.pdf [12. 10. 2015]. Strani 37–40.

5 Rezultat Corruption perception index (CPI), raziskave Transparency International o zaznavi korupcije, je za Slovenijo pokazal 58 točk od 100, pri čemer »0« pomeni visoko koruptivnost države, rezultat »100« pa »zelo čisto« državo. Transparency International (2014) *Corruption perception index 2014. Results*. Dostopno na: <http://www.transparency.org/cpi2014/results> [12. 10. 2015].

PODATKI O PRIJAVAH IN UVEDENIH INŠPEKCIJSKIH POSTOPKIH MORAJO BITI JAVNI

Inšpekcijski nadzor se uvede po uradni dolžnosti, ker se opravlja zaradi javnega interesa. Zaradi tega mora inšpektor obravnavati vsako prijavo, ali bo inšpekcijski postopek začel ali ne, pa presoja samostojno. Prijavitelja mora o uvedbi inšpekcijskega postopka obvesti le na njegovo izrecno zahtevo. Če z vsebino in načinom obvestila prijavitelj ni zadovoljen, ne more vložiti pritožbe, čeprav so načeloma dokumenti inšpekcijskega postopka javni že po ZDIJZ. Pregledni in enostavno dostopni javni podatki o prejetih prijavah in odločitvah o (ne)uvedenih inšpekcijskih postopkih predstavljajo predpogoj za učinkovito izvajanje preventivne inšpekcijske funkcije, omogočajo nadzor javnosti nad delom inšpekcijskih služb ter zagotavljajo transparentnost in tako prispevajo k preprečevanju korupcije. Zato je v interesu javnosti, da so podatki o prijavah in (ne)uvedenih inšpekcijskih postopkih javno dostopni, saj se le tako lahko zadosti tudi načelu preventivnega delovanja inšpekcijskih služb – izvrševanja javnega interesa in javnosti delovanja, ki mu je inšpekcijsko nadzorstvo tudi namenjeno.

Pravni okvir

Povratno informacijo o uvedbi inšpekcijskega postopka prijavitelj dobi le na izrecno zahtevo

Nepravilnosti in kršitve zakonov ter predpisov lahko inšpektorju prijavi vsakdo. Inšpektor je namreč varuh javnega interesa in interesov posameznikov ter pravnih oseb. kateri interesi so varovani, je konkretno določeno v posameznih zakonih in drugih področnih predpisih. Ti dajejo inšpektorju tudi pooblastila za nadzor in ukrepanje. Zato ima inšpektor po zakonu dolžnost obravnavati vse prijave, s katerimi se opozarja na kršitve predpisov. Tudi anonimne. Reagirati mora na vsako prijavo in druge informacije ter ukrepati tudi na podlagi lastnih opažanj.

Inšpektorji so po zakonu pri opravljanju svojih nalog v okviru pooblastil samostojni. Zato se inšpektor samostojno odloči, ali bo na podlagi prijave dejansko začel inšpekcijski postopek ali ne. Ker se inšpekcijsko nadzorstvo opravlja zaradi javnega interesa, velja, da se tako vedno uvede po uradni dolžnosti.⁶ Prijavitelja o svoji odločitvi, vključno z morebiti sprejetimi ukrepi, tako ni dolžan obvestiti, razen če ta to izrecno zahteva (24. člen ZIN). Kakšno naj bo to obvestilo, kakšne oblike in vsebino, zakon ne določa. Zato je – čeprav največkrat v obliki dopisa – obvestilo lahko podano tudi v obliki telefonskega pogovora. Če prijavitelj z obvestilom ni zadovoljen, pritožbe ne more vložiti. Zakon mu namreč tega ne omogoča, temveč celo izrecno določa, da vlagatelj prijave,

pobude, sporočila ali druge vloge nima položaja stranke. Zato mu inšpektor po zakonu tudi ni dolžan pošiljati odločb in sklepov, ki jih izda v postopku inšpekcijskega postopka. Zaradi tega ne more spremljati poteka zadeve, ki jo je prijavil, prav tako se ne more pritožiti proti sprejeti odločitvi inšpektorja.

Položaj stranke v postopku inšpekcijskega nadzora namreč zakon podeljuje le zavezancu. Torej tistemu, pri katerem je postopek inšpekcijskega nadzora opravljen, sodna praksa⁷ pa ga je podelila tudi tistim, katerih pravice ali pravne koristi so z ukrepi inšpekcijskega nadzorstva prizadete (t. i. stranski udeleženec). Prijavitelj lahko vstopi v inšpekcijski postopek kot stranski udeleženec, a šele s pritožbo zoper molk organa (če obvestila inšpektorja ne prejme oziroma če inšpektor v konkretni zadevi ne odloči) ali zoper obvestilo, da inšpektor ne bo ukrepal. Vendar le, če v pritožbi lahko opredeli, katera zakonska pravica mu je s tem prizadeta (43. člen v povezavi z 229. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP)⁸). Če torej izkaže svoj pravni interes, da vstopa v postopek zaradi varstva svojih (neposrednih na zakon ali drug predpis oprtih osebnih koristi) pravnih koristi, v postopek lahko vstopi. Šele takrat pa je kot stranka v postopku upravičen prejemati konkretne sklepe in odločbe, izdane v postopku inšpekcijskega nadzora, in ni več omejen le na prejemanje splošnih in le opisnih obvestil o ukrepih inšpektorja po 24. členu ZIN.

⁶ Sklep Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. Up-88/94 z dne 31. 5. 1996, dostopen na: <http://odlocitve.us-rs.si/si/odlocitev/US17884?q=&df=31.+05.+1996&dt=31.+05.+1996> [12. 10. 2015].

⁷ Odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. Up-257/03 z dne 2. 10. 2003, dostopna na: <http://odlocitve.us-rs.si/si/odlocitev/US22671?q=&df=01.+10.+2003&dt=03.+10.+2003> [12. 10. 2015] in določba št. Up-3/97 z dne 15. 7. 1999, dostopna na: <http://odlocitve.us-rs.si/si/odlocitev/US19620?q=&df=15.+07.+1999&dt=15.+07.+1999> [12. 10. 2015].

⁸ Pravno-informacijski sistem (1999): Zakon o splošnem upravnem postopku, 24/06 – UPB, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1603> [12. 10. 2015].

Prijavitelji oziroma posamezniki, katerih interesi niso neposredno prizadeti z ukrepom inšpektorja, se tako lahko o stanju konkretne inšpekcijske zadeve seznanijo tudi na podlagi 18. člena Uredbe o upravnem poslovanju (Uredba). A spet le na opisen način, nimajo pa dostopa do konkretnih sklepov in odločb, izdanih v inšpekcijskem postopku.⁹ Uredba nalaga, da morajo inšpektorati odgovoriti na vse dopise, ki jih prejmejo v fizični ali elektronski obliki, razen če so šikanoznega značaja (dopisi ali pritožbe, ki namerno povzročajo neprijetnosti ali nevšečnosti), najpozneje v 15 dneh po njihovem prejemu. Za zahtevnejše zadeve pa morajo organi v tem roku izdati vsaj obvestilo o nadaljnjem ukrepanju oziroma postopanju in realnem roku.

To pomeni, da so prijavitelji, na podlagi njihove izrecne zahteve, upravičeni le do splošnih obvestil in pojasnil o stanju obravnavane zadeve. Do izdanih odločb in sklepov niso upravičeni, in zato se zoper odločitve, sprejete v njih, tudi ne morejo pritožiti. Prijavitelj lahko le na podlagi izrecne zahteve dobi tudi splošno, povratno informacijo o (ne)uvedbi postopka inšpekcijskega nadzorstva. Nima pa možnosti pritožbe zoper odločitev inšpektorja o neuvedbi inšpekcijskega postopka, če ni s to odločitvijo prizadeta njegova neposredna osebna, na zakon oprta pravna korist.

Tudi širši javnosti ti podatki niso na voljo, čeprav je to v javnem interesu. Javno dostopni podatki bi namreč omogočili nadzor nad konsistentnostjo sprejemanja odločitev o uvedbi inšpekcijskih postopkov ter s tem vzpostavili dodaten in pomemben nadzorni mehanizem pri zagotavljanju nepristranskosti obravnave prijav, preprečevanju konfliktov interesov, prepoznavanju aktualnih področij inšpekcijskih intervencij za prepoznavanje potencialnih sprememb zakonodaje itd.

Javnost nima dostopa do sistematično prikazanih podatkov o prijavah in odločitvah o uvedbi inšpekcijskega nadzora

V okviru ZIN tako tudi ni zakonsko predpisane obveznosti, da so prijavitelji, katerih interesi niso neposredno prizadeti z ukrepom inšpektorja, upravičeni do samodejne povratne informacije o uvedbi postopka inšpekcijskega nadzorstva. Prav tako ni zakonsko predpisane zahteve po javni in sistematični objavi teh podatkov.

Inšpekcijski organi morajo v skladu z Uredbo voditi oziroma beležiti v ustreznih evidencah prejeto pošto, prijave, zadeve in drugo dokumentarno

gradivo. Vendar Uredba ne predpisuje dolžnosti evidentiranja na način, ki bi enovito vodil podatke o prejetih prijavah in uvedenih postopkih inšpekcijskega nadzorstva, da bi bil njihov sistematičen prikaz neposredno mogoč brez potrebne dodatne obdelave v informatiziranih evidencah. To predstavlja težavo tudi z vidika dostopa do takšnih podatkov po ZDIJZ, saj se zakonska obveznost inšpektorata, da posreduje informacijo iz njegovega delovnega področja na zahtevo, ne nanaša na dokumente in informacije, ki jih je še treba ustvariti. Po ZDIJZ namreč inšpektorat ni dolžan ustvarjati novih dokumentov ali obdelovati, povezovati oziroma analizirati informacij (na primer iz elektronskih baz) in jih natisniti ali iz fizične oblike pretvoriti v elektronsko, saj je zavezan posredovati le informacije, ki so že v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva (4. člen v povezavi s 5. členom ZDIJZ).

Če bi zakon določal obveznost in način sistematične javne objave podatkov o prijavah in uvedbi inšpekcijskih postopkov, bi se tako odpravile pomanjkljivosti zdajšnje zakonske ureditve o javnosti prijav in uvedenih inšpekcijskih postopkov. S tem bi javnosti zagotovili ustrezen nadzor nad odločitvami inšpektorjev o uvedbi inšpekcijskih postopkov na podlagi prijav in na tem področju vzpostavili transparentnost dela inšpektorjev.

Ureditev, ki bi izrecno določala, da inšpektor s sklepom odloči tudi takrat, ko presodi, da postopek inšpekcijskega nadzora na podlagi prejete prijave ne bo uvedel, bi rešila tudi težavo dodatnih administrativnih postopkov posameznikov o uvedbi inšpekcijskega nadzora na podlagi njihovih prijav in njihovih poizvedovanj o tem po 24. členu ZIN ali po 18. členu Uredbe, ki so jih prijavitelji prisiljeni uporabljati za pridobitev tovrstnih informacij, če nimajo statusa stranke v postopku.

Po zakonu se namreč postopek ustavi s sklepom ali v obliki zapisa o ustavitvi postopka na koncu zapisnika o inšpekcijskem pregledu le v primerih, ko se inšpektor odloči uvesti inšpekcijski nadzor in nato v inšpekcijskem postopku ugotovi, da zavezanec ni storil kršitve zakona. V obrazložitvi sklepa o ustavitvi postopka oziroma v zapisniku inšpektor navede obseg opravljenega nadzora in razloge za ustavitev postopka. V primeru, ko se inšpektor odloči, da na podlagi prejete prijave inšpekcijskega postopka ne bo uvedel, takšne obveznosti ni. V primeru uvedenega postopka, v katerem so ugotovljene kršitve zavezanca, pa mora inšpektor izdati odločbo, s katero naloži zavezancu določene ukrepe za vzpostavitev

⁹ Pravno-informacijski sistem (2005): *Uredba o upravnem poslovanju*, 20/05, 106/05, 30/06, 86/06, 32/07, 63/07, 115/07, 31/08, 35/09, 58/10, 101/10 in 81/13. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3602> [12. 10. 2015].

zakonitega stanja. V obrazložitvi takšne odločbe mora inšpektor navesti tudi obseg opravljenega nadzora in ugotovitve, v katerih delih nadzora je morebiti ugotovil, da zavezanec ni kršil predpisov. Če pa inšpekcijski postopek ni uveden, zakon o tem ne predpisuje enovite in obvezne oblike odločanja, niti ne zahteva obrazložitve, zakaj se je inšpektor v posamezni zadevi odločil, da postopka ni uvedel.

Če bi moral inšpektor z obrazloženim sklepom odločiti tudi v primerih, ko se odloči, da posameznega postopka inšpekcijskega nadzora na podlagi prejete prijave ne bo uvedel, in če bi bil obvezan takšen sklep v primeru neanonimne prijave poslati tudi prijavitelju, bi takšna ureditev prijavitelju omogočila samodejno povratno informacijo o odločitvi inšpektorja o uvedbi postopka. V TI Slovenia ocenjujemo, da zoper takšen sklep prijavitelj ne bi smel imeti pritožbe, ki je sicer dovoljena zoper sklepe iz 28. člena ZIN po 135. členu ZUP. Tako namreč predlagana zakonska ureditev ne bi posegala v zdajšnjo ureditev položaja strank v postopku. Le uredila bi odsotnost samodejne povratne informacije prijavitelju. Z obrazložitvijo takšnih odločitev pa bi bil v tem delu tudi z vidika interesa širše javnosti vzpostavljen mehanizem za zagotavljanje transparentnosti dela inšpektorjev in preprečevanje korupcije pri sprejemanju odločitev o uvedbi inšpekcijskega nadzora na podlagi prejetih prijav.

Sklepi, izdani ob odločitvi o uvedbi postopka na podlagi prijave, so namreč javni tudi po ZDIJZ, saj se lahko v primeru, da bi ti vsebovali podatke, ki so zakonsko določeni kot izjeme, omogoči delni dostop do takšnega dokumenta, tako da se zakrije podatke, ki so izjema (6. členu v povezavi s 7. členom ZDIJZ), vključno s podatki, ko so po 28. členu ZIN varovani zaradi načela tajnosti vira.¹⁰

Ob pomanjkanju zakonske obveznosti sistematične javne objave podatkov o prijavah in uvedbi inšpekcijskih postopkov bi se na ta način preseglo pomanjkljivosti trenutne zakonske ureditve ZIN. Prijavitelji oziroma osebe, katerih pravni položaj zaradi odločitve o neuedbi postopka ni neposredno prizadet in po trenutni ureditvi niso upravičeni do sklepov in odločb, izdanih v konkretni postopkih, bi pridobili samodejen vpogled oziroma sledljivost zadevi, ki so jo prijavili. S tem pa bi se izognili tudi dodatnim administrativnim postopkom poizvedovanja posameznikov o uvedbi postopkov po 24. členu ZIN ali po 18. členu Uredbe.

Javni sklepi o neuedbi inšpekcijskega postopka, ki bi bili poslani tudi prijaviteljem, in predpisana javna, sistematična ter proaktivna objava uvedenih postopkih bi omogočila vzpostavitev mehanizmov za transparentno odločanje inšpektorjev o uvedbi postopkov in nadzor javnosti v primerih tudi po 5. členu Zakona o državni upravi (ZDU-1).¹¹ V okviru tega člena je treba zagotoviti, da mora biti uprava pri opravljanju svojega dela politično nevtralna, ravnati mora nepristransko in ne sme dajati neupravičenih koristi in prednosti posameznikom, pravnim osebam ali interesnim skupinam.

V praksi

S težavo dostopa do informacij o uvedbi inšpekcijskih postopkov na podlagi naših prijav smo se v TI Slovenia soočili, ko smo v okviru našega delovanja v zadnjem letu pristojnim inšpekcijam odstopili v reševanje kar 112 primerov morebitnih kršitev zakonodaje. Od tega smo na Finančno upravo RS in Inšpektorat za delo RS posredovali 11 prijav morebitnih kršitev zakonodaje, ki so nam jih sporočili prijavitelji korupcije in neetičnih ravnanj, ko so se po pomoč in svetovanje obrnili na nas v okviru projekta Spregovori! Ker so pri tem želeli ostati anonimni ter niso bili prava večše stranke, smo te prijave poslali v imenu naše organizacije. Prav tako smo na inšpektorat za notranje zadeve posredovali še 101 prijavo morebitnih kršitev, ki smo jih zaznali v okviru opravljanja nadzora nad volilnimi kampanjami pri lokalnih volitvah leta 2014, ki ga je izvajal TI Slovenia v petih občinah.

Praksa iz posredovanih prijav kaže, da bi bil nadzor javnosti in prijaviteljev v inšpekcijskih postopkih večji, transparentnost pa zato višja, če bi nam inšpektorati samodejno posredovali informacije, ali so se na podlagi naših posredovanih prijav odločili uvesti inšpekcijske postopke v konkretnih zadevah in kakšne ukrepe so v takšnih primerih sprejeli. To so namreč javni podatki že po ZDIJZ. Če pa bi bile takšne informacije javne in sproti objavljene, upoštevali bi tudi določbe ZDIJZ o varovanju podatkov, bi bili s tem zagotovljeni tudi sledljivost, preglednost in dejanski potek posameznih postopkov inšpekcijskega nadzora. Vendar do teh podatkov nismo bili samodejno upravičeni, ker nam ni bil priznan položaj stranke, saj kršitve niso neposredno posegale v naš pravni položaj ali pravice naše nevladne organizacije.

Prav pri nadzoru kampanj je bilo to problematično dejstvo, da prijavitelj in javnost nimata možnosti vpogleda v sprejete odločitve o uvedbi inšpekcijskega postopka, sklepe in izdane odločbe

10 Podobno o tem tudi IP v odločbi št. 090-92/2015 z dne 15. 9. 2015, dostopno na: https://www.ip-rs.si/informacije-javnega-znacaja/iskalnik-po-odlocbah/odlocbe-informacije-javnega-znacaja/?tx_jzdecisions_pi1%5B-showUid%5D=2599&tx_jzdecisions_pi1%5BhighlightWord%5D=odlocba%20inspektorja&chash=1b9896ad1f3bf797630ebcbe5be2b2f6 [12. 10. 2015]

11 Pravno-informacijski sistem (2002): *Zakon o državni upravi*, 113/05 - UPB, 89/07 - odl. US, 126/07 - ZUP-E, 48/09, 8/10 - ZUP-G, 8/12 - ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14 in 90/14. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregled-Predpisa?id=ZAKO3225> [12. 10. 2015].

v inšpekcijskem nadzoru, najbolj očitno. Zaradi sledljivosti v posameznih primerih in izvrševanja t. i. watchdog funkcije naše organizacije smo bili primorani do teh podatkov dostopati po ZDIJZ.¹² Na podlagi zahteve po 24. členu ZIN in 18. členu Uredbe, zaradi sklicevanja na hitri preškovni postopek, nam jih namreč inspektorati niso posredovali. Iz prejetih dokumentov po ZDIJZ pa izhaja, da so kar v 69 primerih inšpektorji presodili, da inšpekcijskega postopka ne bodo uvedli. Nedopustno je, da so inšpektorji celo več primerov kršitev zaključili oz. niso uvedli postopka proti kršiteljem, ker niso mogli odpreti dokaznega gradiva.¹³ Inšpektorat je od TI Slovenia namreč prejel e-pošto z lokacijo kršitve, kršiteljem ter opisom kršitve, dodana je bila povezava do dokaznega fotografskega gradiva, do katerega

¹² Odločba IP št. 90-67/2015 z dne 30. 4. 2015, dostopno na: https://www.ip-rs.si/informacije-javnega-znacaja/iskalnik-po-odlocbah/odlocbe-informacije-javnega-znacaja/?tx_jzdecisions_pi1%5BshowUid%5D=2572&cHash=e-7f66758a8f184d8c75a5a77cbbb3b35 [12. 10. 2015].

¹³ Uradni zapisnik št. 092-577/2014/2 (4-08), 16. 10. 2014. Iz zapisnika je tudi jasno razvidno, da je inšpektor imel neposreden stik prijavitelja, a ga ni izkoristil.

pa inšpektorat ni mogel dostopati. A 19. člen ZIN inšpektorju jasno podeljuje pravico, da zahteva dokaze od subjektov, za katere domneva, da jih imajo. S stališča nadzora je popolnoma neprimerno, da je inšpektor zaključil primer brez poziva prijavitelju, da vnovič posreduje dokaze, ali obiska terena, kjer bi lahko preveril stanje.

Ureditev, ki bi izrecno določala, da inšpektor z obrazloženim sklepom odloči tudi takrat, ko presodi, da postopek inšpekcijskega nadzora na podlagi prejete prijave ne bo uvedel, bi močno rešila tudi težavo dodatnih administrativnih postopkov posameznikov o uvedbi inšpekcijskega nadzora na podlagi njihovih prijav in njihovih poizvedovanj o tem po 24. členu ZIN ali po 18. členu Uredbe ali ZDIJZ, ki jih prijavitelji morajo uporabljati za pridobitev tovrstnih informacij, če nimajo statusa stranke v postopku. Hkrati pa bi se zagotovil nadzor javnosti nad delom inšpekcijskih služb ter zagotovil mehanizem za transparentno in nepristransko ravnanje inšpekcijskih služb.

PRIPOROČILA

Nedostopnost in nepreglednost odločitev o uvedbi postopkov inšpekcijskega nadzorstva naj se uredita tako, da:

- vlada kot predlagatelj s področnim ministrstvom pripravi ustrezno resitev za zagotavljanje javnosti podatkov o inšpekcijskem delu in postopkih. Če ne gre drugače, s predlogom za spremembo Zakona o inšpekcijskem nadzoru. Predpiše naj se obveznost zagotavljanja ustrezne rešitve, iz katere bo javnosti prek spletne aplikacije dostopen podatek, ali je bil inšpekcijski postopek uveden. Prav tako naj predpiše javnost takšnih podatkov, razen izjem po Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja, ali pa naj uvede zakonsko obveznost, da je v primeru neuvedbe inšpekcijskega postopka treba odločiti s pisnim obrazloženim sklepom, proti kateremu ni pritožbe.

OBVEŠČANJE JAVNOSTI O UGOTOVITVAH INŠPEKCIJSKEGA NADZORA

Zagotoviti je treba javen, enostaven in sistematičen dostop do sklepov in odločb, izdanih v postopkih inšpekcijskega nadzora, saj je le tako mogoč nadzor javnosti nad vsebino in kakovostjo dela inšpekcij. V interesu širše javnosti, prijaviteljev in posameznikov je, da so obveščeni o kršitvah predpisov, postopkih in ugotovitvah inšpekcijskega nadzora. Pogosto imajo namreč ugotovitve inšpektorja posledice tudi za tiste, ki niso nujno stranka v inšpekcijskem postopku. Po zdajšnji ureditvi ZIN so zgolj stranke v postopku lahko seznanjene z odločbami in sklepi, izdanimi v inšpekcijskem nadzoru, ne pa tudi prijavitelji kršitev. Ugotovitve inšpekcijskega nadzora so javne že po ZDIJZ, zato je takšna ureditev očitno nesmiselna. Dostopanje do odločb in sklepov inšpektorjev na podlagi informacij javnega značaja pa predstavlja časovno, administrativno, pravno in tudi finančno oviro.

Pravni okvir

Imamo pravico vedeti, kdo in kako krši predpise

Temeljno načelo inšpekcijskega nadzora je načelo javnosti,¹⁴ na podlagi katerega inšpekcije delujejo tudi preventivno – obveščajo in ozaveščajo javnost. Obveščanje javnosti o ugotovitvah inšpekcijskih nadzorov in konkretnih odločbah inšpektorjev prispeva k transparentnosti delovanja inšpekcijskih služb, spoštovanju pravnega reda in pripomore k nadzoru nad kakovostjo in konsistentnostjo inšpekcijskega dela. Inšpektorji so dolžni odgovoriti na pisna vprašanja in javnost obveščati o svojih ukrepih ter o posledicah kršitev predpisov (33. člen ZIN).

V zvezi s konkretnimi ukrepi za varovanje pravic drugih oseb, ki niso zavezanec, zoper katerega se vodi postopek oziroma stranka v postopku, pa 36. člen ZIN še določa, da mora inšpektor, če ugotovi, da je zavezanec storil kršitev predpisov, ki posega v njihove pravice ali koristi, te osebe na njihovo zahtevo seznaniti s svojimi ugotovitvami, ukrepi in drugimi podatki, ki jih potrebujejo za uveljavljanje pravic. Če meni, da je to potrebno, lahko inšpektor objavi oziroma odredi javno objavo svoje odločbe ali njenega povzetka za določen čas. Na primer na vidnem mestu v poslovnih prostorih zavezanca, na vhodu v njegove poslovne prostore, v javnih glasilih ali na drug primeren način, denimo na spletu.

V interesu širše javnosti in posameznikov je, da so obveščeni o kršitvah predpisov. Ugotovitve inšpektorja imajo namreč posredne posledice tudi za tiste, ki niso nujno stranka v inšpekcijskem postopku, ki po zakonu samodejno prejme izdane odločbe in sklepe ter se tako seznanijo z ugotovitvami in ukrepi.

Prijavitelji oziroma posamezniki, katerih interesi niso neposredno prizadeti z ukrepom inšpektorja, se namreč lahko o stanju konkretne inšpekcijske zadeve seznanijo le v obliki pisnega obvestila oziroma dopisa o sprejetih ukrepih inšpektorja, ki ga lahko zahtevajo na podlagi 18. člena Uredbe in 24. člena ZIN. To pomeni, da na podlagi ZIN in Uredbe niso upravičeni do sklepov in odločb, izdanih v konkretni postopkih, če niso stranka v postopku, ker ta ne posega neposredno v njihove koristi.

Namesto sistematične in proaktivne objave dostop po ZDIJZ

Čeprav prijavitelj po zakonu ni upravičen do odločb ali sklepov inšpekcij, so ti podatki javni po ZDIJZ in jih lahko zahteva.

Po določbi 5. člena ZDIJZ ima vsak pravico na podlagi zahteve od inšpekcije pridobiti informacijo javnega značaja iz področja dela (dokument, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva (4. člen)), tako da jo pridobi na vpogled ali da pridobi njen prepis, fotokopijo ali elektronski zapis.

Odločbe in sklepi inšpektorjev sodijo med informacije, ki so javne in prosto dostopne, razen v primeru podatkov, ki so zakonsko določeni kot izjeme.¹⁵ V teh primerih se dostop sicer

¹⁴ 6. člen ZIN načelo javnosti opredeljuje, da inšpektorji na podlagi in v mejah pooblastila predstojnika obveščajo javnost o svojih ugotovitvah ter ukrepih, če je to potrebno, da se zavarujejo pravice pravnih ali fizičnih oseb, ter v primerih, kadar je to potrebno za zagotovitev spoštovanja pravnega reda oziroma njihovih odločb.

¹⁵ Odločba IP št. 090-71/2012/3, z dne 2. 4. 2012, dostopno na: <https://www.>

lahko zavrne ali pa se omogoči delni dostop, tako da se zakrije podatke, ki so izjema po ZDIJZ.¹⁶ Posebnosti pa veljajo tudi za ugotovitve inšpekcijskega nadzora, na primer na področju davčnega inšpekcijskega nadzora, ko so podatki največkrat predmet davčne tajnosti.¹⁷

Ugotavljamo, da prijavitelji kršitev ne vlagajo pogosto vlog za dostop do informacij javnega značaja, zato ker ne vedo, da ta institut obstaja, ali ker je postopek preveč zapleten, traja predolgo in je lahko tudi predrag.¹⁸ Posameznik bi lahko neposredno namesto obvestila po 24. členu ZIN ali pojasnila po 18. členu Uredbe prejel izdano odločbo ali sklep, v kateri bi bili po potrebi prekriti podatki, ki so varovani kot izjeme.

Zaradi navedenih razlogov zdajšnja ureditev predstavlja nepotrebno administrativno pravno oviro. V zaostrenih javno-finančnih razmerah ter ob upoštevanju usmeritev pa bi s sistematično javno objavo odločb in sklepov delovanje inšpekcijskih služb postalo še bolj učinkovito in transparentno. Poleg preventivne vloge o obveščanju o kršitvah predpisov in v takšnih primerih sprejetih ukrepih bi širša javnost dobila tudi nadzor in pregled nad inšpekcijskimi postopki in sprejetimi odločitvami. Inšpekcijske službe pa bi s tem zadostile načelu javnosti svojega dela, upoštevaje omejitve, ki izhajajo iz predpisov, ki urejajo varovanje osebnih in tajnih podatkov, ter drugih predpisov, ki so ga dolžne izvajati v skladu s 6. členom ZDU. Uprava je namreč dolžna zagotavljati javnost svojega dela, upoštevaje omejitve, ki izhajajo iz predpisov, ki urejajo varovanje osebnih in tajnih podatkov, ter drugih predpisov.

Zdajšnja zakonska ureditev tako sicer javnosti omogoča dostop do inšpekcijskih postopkov, vendar ob pogoju poznavanja predpisov in postopka ZDIJZ.

Zato je z ureditvijo treba omogočiti javen, enostaven in sistematičen dostop do teh dokumentov ter tako omogočiti nadzor javnosti tako nad vsebino kot tudi kakovostjo dela inšpekcijskih služb.

V praksi

V vseh 112 primerih, ki smo jih posredovali na pristojne inšpekcije, smo se v TI Slovenia soočili tudi s težavo dostopa do informacij o ugotovitvah in ukrepih, sprejetih v inšpekcijskih postopkih na podlagi naših prijav. Do odločb in sklepov, sprejetih v izdanih postopkih, namreč nismo bili samodejno upravičeni, ker smo bili le prijavitelji in nam v postoku inšpekcijskega nadzora ni bil priznan položaj stranke. Čeprav primeri morebitnih kršitev niso neposredno posegali v naš pravni položaj ali pravice naše nevladne organizacije, pa je praksa pokazala, da so izdane odločbe in sklepi nujno potrebni za sledljivost v posameznih zadevah in za nadzor nad zakonitostjo delovanja inšpekcijskih služb. Tudi z vidika morebitnih pritožb nad sprejetimi odločitvami in ukrepi inšpektorjev. Da pa so ti lahko pomembni tudi za širšo javnost, je jasno razvidno iz primera objave imen pekarn in restavracij, v katerih so inšpektorji odkrili nepravilnosti in kršitve veljavne zakonodaje. Čeprav so se ukrepi in ugotovitve v teh postopkih nanašali le na zavezanca, torej pekarno in restavracije, v katerih so ugotovili kršitve predpisov, pa so bili z vidika tveganja za zdravje pomembni tudi za posameznike in javnost.¹⁹

V vseh 112 primerih nam informacije o morebiti sprejetih ukrepih niso bile samodejno dane, ker zakon te dolžnosti ne določa. Do njih smo bili primorani dostopati na podlagi zahteve po 24. členu ZIN in 18. členu Uredbe. V 90 % primerov smo bili zaradi neodzivnosti inšpektoratov in njihovo tolmačenje, da zaradi hitrih prekrškovnih postopkov do teh obvestil nismo upravičeni, prisiljeni vlagati zahteve po ZDIJZ.

Pri tem smo v vseh 6 posredovanih primerih o sumu utaje davkov in drugih nepravilnosti finančnega poslovanja pravnih oseb na Finančno upravo RS na našo poizvedbo po 24. členu ZIN in 18. členu Uredbe prejeli splošen in tipski odgovor, da takšna informacija v skladu z Zakonom o davčnem postopku predstavlja davčno tajnost in da kot prijavitelji ne izkazujemo zadostnega pravnega interesa za njeno razkritje, ker nismo stranka v postopku.

Praksa iz posredovanih zahtev za dostop do informacij javnega značaja o sprejetih ukrepih in izdanih odločbah na podlagi naših prijav pa je pokazala, da so to javni dokumenti že po ZDIJZ, saj se lahko v primeru, da bi ti vsebovali podatke, ki so zakonsko določeni kot izjeme, omogoči delni dostop do takšnega dokumenta, tako da se

ip-rs.si/informacije-javnega-znacaja/iskalnik-po-odlocbah/odlocbe-informacije-javnega-znacaja/?tx_jzdecisions_pi1%5BshowUid%5D=1682&tx_jzdecisions_pi1%5BhighlightWord%5D=odlocba%20inspektorja&cHash=bc81fd-7815df786b791da2be43f25e75 [12. 10. 2015].

16 Odločba IP št. 090-153/2010/4, z dne 31. 8. 2010, dostopno na: https://www.ip-rs.si/informacije-javnega-znacaja/iskalnik-po-odlocbah/odlocbe-informacije-javnega-znacaja/?tx_jzdecisions_pi1%5BshowUid%5D=1239&tx_jzdecisions_pi1%5BhighlightWord%5D=odlocba%20inspektorja&cHash=e-8a184f97b3385b884f9d179f6a8b9e0 [12. 10. 2015].

17 Podobno o tem tudi IP v odločbi št. 090-62/2014/3 z dne 5. 6. 2014, dostopno na: https://www.ip-rs.si/informacije-javnega-znacaja/iskalnik-po-odlocbah/odlocbe-informacije-javnega-znacaja/?tx_jzdecisions_pi1%5BshowUid%5D=2244&tx_jzdecisions_pi1%5BhighlightWord%5D=odlocba%20inspektorja&cHash=a86dadf3d8956ec858d7731926395dfd [12. 10. 2015].

18 Habič, S. Ur. (2015) *Priporočila odločevalcev: Ali so informacije javnega značaja res javne?*, str. 11., dostopno na: http://www.transparencys.si/images/publikacije/priporocila_informacije_j_znacaja.pdf [12. 10. 2015]. Stran 135.

19 Dostopno na http://www.uvhvvr.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1328/5783/0e6975348ee56d7d698044ffbbcfcb8e/ in <http://www.24ur.com/novice/slovenija/zakaj-seznam-restavracij-in-pekarn-se-ni-objavljen.html> [12. 10. 2015].

zakrije podatke, ki so izjema, vključno s podatki o davčni tajnosti.

Če pa bi bile takšne informacije javne in sproti objavljene, upoštevajoč tudi določbe ZDIJZ o varovanju podatkov, bi bili s tem zagotovljeni tudi sledljivost, preglednost in dejanski potek posameznih postopkov inšpekcijskega nadzora, kot to na primer na spletni strani objavlja Računsko

sodišče.²⁰ Z vidika zagotavljanja kakovostnega svetovalnega servisa prijaviteljem pa bi javnost tovrstnih dokumentov rešila tudi težavo dodatnih časovno zamudnih administrativnih postopkov posameznikov o uvedbi inšpekcijskega nadzora na podlagi njihovih prijav in njihovih poizvedovanj o tem po 24. členu ZIN ali po 18. členu Uredbe ali ZDIJZ.

²⁰ Dostopno na spletni strani Računskega sodišča RS: <http://www.rs-si/rsrcs/rsrcs.nsf/uvod?openForm> [12. 10. 2015].

PRIPOROČILA

Nedostopnost in nepreglednost odločb in sklepov, izdanih v postopkih inšpekcijskega nadzora, naj se uredita tako, da:

- Ministrstva in inšpektorati izvedejo akcijo osveščanja javnosti o pravicah prijaviteljev in strank v inšpekcijskih postopkih ter o tem, kdaj in kako se ti lahko pritožijo zoper odločitve in ukrepe inšpektorjev v posameznih zadevah inšpekcijskega postopka.
- Vlada kot predlagatelj oziroma področno ministrstvo izrecno določi, če ne gre drugače, s spremembo Zakona o inšpekcijskem nadzoru, da so odločbe in sklepi, ki jih v upravnem in prekrškovnem postopku izda inšpektor, javni in objavljeni na spletu v strojno berljivi obliki, vključno s statistiko prejetih in obravnavanih prijav oziroma zadev (z izjemo podatkov, ki so kot izjeme opredeljeni v Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja).

ZAKLJUČEK

TI Slovenia se pri zavzemanju za transparentnost in višjo integriteto v družbi pri svojem delu v boju proti korupciji in nudenju pomoči prijaviteljem neetičnih in koruptivnih dejanj srečuje in uporablja tudi postopke inšpekcijskega nadzora. Inšpekcije s svojo preventivno in represivno funkcijo namreč zagotavljajo sistemski nadzor nad spoštovanjem predpisov ter tako varujejo javni interes in pravne koristi posameznikov. Če so ugotovitve in postopki tega nadzora nepregledni in premalo javni, potem ta ne more biti učinkovit, aktivna participacija zainteresirane javnosti ni mogoča, inšpekcijski postopki pa ne nudijo kakovostnega servisa za državljane. Ugotovitve inšpekcijskega nadzora imajo namreč posledice tudi za njih, in je zato še posebej v javnem interesu, da je učinkovit in pregleden.

V okviru projekta Spregovori! smo v TI Slovenia od septembra 2014 do novembra 2015 prejeli 305 prijav kršitev spoštovanja predpisov s področja korupcije in drugih neetičnih ravnanj. Skupaj s primeri, ki smo jih zaznali v okviru našega delovanja, smo v zadnjem letu pristojnim inšpekcijam odstopili v reševanje kar 112 primerov. Na podlagi naših izkušenj in ugotovitev iz teh postopkov pa smo prepoznali ključne težave v obstoječi pravni ureditvi inšpekcijskega nadzora. Oblikovali smo priporočila za njihove sistemske rešitve in zakonodajne spremembe na tem področju, kot so opisane in predstavljene v tem dokumentu. Pri tem si želimo, da bi odločevalci v sodelovanju s civilno družbo proaktivno pristopili k iskanju rešitev za predstavljene izzive inšpekcijskega nadzora in se zavzeli za intenzivno osveščanje ter izobraževanje javnosti in državljanov o njihovi vlogi in pravicah v teh postopkih.

Bolj ko so predpisi spoštovani in bolj ko so zagotovljeni učinkoviti in transparentni postopki za njihov nadzor, manj je tveganj za korupcijo. Transparentnost delovanja inšpekcij ne more biti osredotočena le na javnost informacij po ZDIJZ ter splošno obveščanje zainteresiranih na njihovo zahtevo in ozaveščanje širše javnosti. Mora biti proaktivno, dovolj natančno in sistematično. Šele tako bosta državljanom in širši javnosti omogočena zadosten nadzor nad delom inšpekcij v praksi in dostop do relevantnih informacij, ugotovitev in ukrepov, sprejetih v njih. S tem pa bodo vzpostavljeni tudi ustrezni zunanji mehanizmi integritete, nadzora in odgovornosti inšpekcij. To bo koristilo javnemu interesu ter varstvu koristi posameznikov, ki jim je delovanje inšpekcij pravzaprav namenjeno.

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVENIA

SKUPAJ LAHKO DOSEŽEMO TRAJNE SPREMEMBE

»Zaradi korupcije zdravstvene storitve postajajo manj dostopne, kakovost izobrazbe se slabša, socialne pravice pa se ukinjajo.«

- Predsednica Transparency International Slovenia Simona Habič

UKREPAJTE PROTI KORUPCIJI. DOSEGAJTE SPREMEMBE Z NAMI.

Omogočite delovanje Centra za pravno pomoč in svetovanje prijaviteljem (žvižgačem) in žrtvam korupcije.

Co-funded by the Prevention
of and Fight against Crime
of the European Union.

V letu 2014 smo odprli Center za pravno pomoč, ki nudi pomoč tistim, ki se srečujejo:

- z etičnimi dilemami na delovnem mestu,
- s težavami pri prijavi korupcije, goljufij, nepravilnosti ali zlorabami položaja.

Center za pravno pomoč je namenjen vsem tistim, ki želijo, da se korupcija, zaposlovanje prek poznanstev, konflikti interesov, izčrpavanja podjetij in zloraba javnega premoženja nehajo.

OBRNIMO STVARI NA BOLJE

**Podari 0,5 % dohodnine,
saj te nič ne stane.**

Vsak državljan lahko do 0,5 % svoje dohodnine nameni za podporo delovanja nevladnim organizacijam. Če se za donacijo dohodnine ne odloči, se njegova dohodnina vrne v proračun.

Svojo dohodnino lahko namenite Društvu Transparency International Slovenia (TIS), ki je nevladna, neodvisna in neprofitna organizacija. Zbrana sredstva bomo namenili za:

- obravnavo prijav in pritožb državljanov o korupciji in drugih neetičnih ravnanjih,
- pravno pomoč pri zbiranju dokazov in sestavljanju prijave koruptivnih in drugih neetičnih ravnanj,
- analize podatkov zbranih preko anonimnih prijav ter na podlagi zbranih informacij osveščanje javnosti o prednostih in slabostih obstoječe zakonodaje.

Obrazec za odstop dohodnine našemu društvu dopolnite s svojimi podatki, ga podpišite in pošljite na svojo izpostavo davčnega urada ali na naslov Društvo Transparency International Slovenia, Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana, in ga bomo ustreznemu uradu posredovali mi.

Če ste se odločili z donacijo podpreti Transparency International Slovenia, se vam iskreno zahvaljujemo za vaše zaupanje.

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(davčna številka)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

(pristojni davčni urad, izpostava)

ZAHTEVA ZA NAMENITEV DELA DOHODNINE ZA DONACIJE

IME OZIROMA NAZIV UPRAVIČENCA	DAVČNA ŠTEVILKA UPRAVIČENCA								ODSTOTEK (%)
Društvo integriteta - Transparency International Slovenia	5	7	7	9	0	5	0	7	0,5

V/Na, dne

.....
podpis zavezanca

Transparency International Slovenia

Vožarski pot 12

Telefon: (+386) 01/320 73 25

info@transparency.si

www.transparency.si

facebook.com/TISlovenia

twitter.com/TransparencySi